

Beelddenken

Beide hersenhelften laten kraken

Denk eens aan het woord *boom*. Wat zie je in je hoofd? B-oo-m? Een stam met grote kruin? Een palmboom? Taaldenkers zullen eerder het geschreven woord voor zich zien. Beelddenkers zien een plaatje van een boom. Deze vraag is een eerste indicatie van hoe je denkt. Maar wat als je meer wilt weten over beelddenken en hoe je er gericht mee aan de slag kunt in de klas...?

Dan ga je op cursus!

'In de cursus leg ik uit waarom het verschil tussen taaldenkers en beelddenkers belangrijk is en hoe je beelddenkers in je klas kunt signaleren,' vertelt Anneke Bezem, trainer van de cursus *Beeld en Brein Coach*. Als enige in Nederland is ze gecertificeerd om deze cursus te geven. Cursisten reizen daarom vanuit het hele land af naar het puntje van Noord-Holland waar ze haar eigen bureau heeft. Zo ook Sabine Flipse, leerkracht op basisschool Tweemaster-Kameleon in het Zeeuwse Oost-Souburg. Zij ging vier dagen op cursus in Den Helder.

Taaldenker of beelddenker
'Iedereen wordt geboren als beelddenker,' legt Anneke uit. 'Vanaf je vijfde jaar ontwikkel je daar het taaldenken bij. Dat wordt steeds dominanter, want op school stimuleren we dit. Sommige kinderen echter, zo'n vijf procent, blijven altijd beelddenken. Als je het verschil begrijpt, kun je er rekening mee

houden als leerkracht. Veel kinderen met leerproblemen blijken namelijk beelddenkers. Als een leerkracht bijvoorbeeld vraagt naar het verschil tussen de *b* en *d* zal hij of zij bij beelddenkers weinig resultaat boeken. Zij kijken namelijk niet naar verschillen, maar naar overeenkomsten.

Ook gebruiken ze veel zintuigelijke informatie. Als een beelddenker en een taaldenker samen door een stad lopen, ervaren ze die wandeling heel anders. De beelddenker observeert wat voor gevoel het geeft en hoe de stad ruikt. De taaldenker zoekt naar verschillen met steden die hij al kent.'

Voor Sabine was dat precies de reden waarom ze zich aanmeldde voor de cursus. Ze is negen jaar leerkracht en geeft sinds drie jaar les aan een Leonardoklas, een klas voor hoogbegaafde leerlingen. 'Ik merkte dat er heel intelligente kinderen in mijn klas zaten die toch tegen simpele dingen aanliepen, zoals het

automatiseren van tafels. Ik zocht naar middelen om hen te motiveren en weer op het goede spoor te zetten. Tegelijkertijd had ik de behoefte om mezelf verder te ontwikkelen. Ik wilde op een nieuwe manier naar het onderwijs kijken. Met een kritische blik. Ook speelde ik met het idee om mijn baan als leerkracht te combineren met een eigen praktijk voor *remedial teaching*. De cursus die ik ging doen, moest dus zowel iets opleveren voor de klas als voor een mogelijke eigen zaak. Toevallig kreeg ik een boek over beelddenken in mijn handen. Ik raakte enthousiast, googelde veel en las er van alles over. Zo besloot ik om me aan te melden voor de cursus.'

M-a-a-n

De cursus beslaat vier dagen. De eerste dag gaat over het verschil tussen beeld- en taaldenken. Het eerste gebeurt voornamelijk in de rechterhersenhelft, het tweede vooral in de linker. Anneke schuwt hierbij de

'Veel kinderen met leerproblemen blijken beelddenkers'

Sabine Filipse en een leerling aan de slag met een conceptmap.

wetenschappelijke achtergronden niet. Geen probleem voor Sabine. 'Als je weet waarom en hoe iets werkt, kun je er beter mee aan de slag.' Ook leren de cursisten de eerste dag hoe je een conceptmap maakt. Kinderen kunnen deze bijvoorbeeld gebruiken om een tekst te begrijpen of een spreekbeurt voor te bereiden. Het helpt ze om hoofd- en bijzaken te scheiden en het zorgt ervoor dat beide hersenhelften actief gebruikt worden. 'Veel leerkrachten gebruiken wel mindmaps, maar doen dat met weinig structuur. Bij een conceptmap zet je het onderwerp in het midden. Dan werk je van rechtsboven met de klok mee. Elke tak krijgt een andere kleur. Woorden combineer je altijd met beelden. Ook kies je voor verschillende lettertypes. Dat doe je om beide hersenhelften te activeren. Je draait de conceptmap niet. Zo heb je altijd in een oogopslag het totaalbeeld. Continu weet je waarom je doet wat je doet. Je gebruikt geen

roze omdat het toevallig uitkomt. Nee, dat doe je omdat de kinderen zo de stof het beste onthouden,' legt Sabine uit.

Op de tweede dag wordt er naar de werkvormen en uitleg gekeken. Hoe kun je daarbij zo veel mogelijk leer-ingangen gebruiken? Voelen, horen, zien, doen. Ook aandacht voor het geheel is belangrijk. Anneke: 'De uitleg in groep 3 is een bekend voorbeeld. Veel kinderen beginnen met het woord *boom* of *maan*? Een beelddenker heeft het complete plaatje nodig. Die wil eerst het hele alfabet zien waarbij de leerkracht zegt: "Dit gaan we het komende jaar allemaal leren. Vandaag beginnen we bij de m-aa-n." Anders denkt het kind: Vandaag krijg ik letters, morgen krijg ik letters... Waar gaat dit ooit eindigen?'

Sabine: 'In de cursus probeerden we alle oefeningen zelf uit. Voor het automatiseren van de tafels legden we bijvoorbeeld rondjes neer en deden we een bewegingsspel.'

Tot slot is er de tweede dag ook aandacht voor het zelfvertrouwen. Anneke: 'Een grote groep beelddenkers is onzeker of heeft faalangst. Daarom leren we de coaches hoe je deze kinderen kunt helpen om sterk in de wereld te staan. Dat kan door negatieve gedachten als 'Als ik maar geen fout maak' te vervangen door het realistische 'Ik mag fouten maken'.'

Oogspieren

De derde dag heeft een ietwat onverwachte invulling: de samenwerking van de ogen. Anneke: 'Je hebt twee ogen en elk oog heeft een eigen beeld. Als het goed is, maken je hersenen daar één beeld van. Bij sommige kinderen gaat dat niet goed. Zij zien wazig of dubbel. Snel lezen of netjes schrijven wordt dan moeilijk. Ik ben erachter gekomen dat veel leerproblemen, waaronder ook dyslexie, niets met leren te maken hebben, maar met de afstemming van de ogen en hersenen.'

Voor beelddenkers kan een onjuiste oogsamenwerking er de oorzaak van zijn dat zij niet leren taaldenken. Daarom besteed ik er aandacht aan. Het is vaak op te lossen met oefeningen voor de oogspieren. In sommige gevallen is een prismabril nodig.' De vierde dag gaat over het signaleren van beelddenkers. Dit gebeurt met het 'wereldspel'. Kinderen bouwen een dorp met blokjes en figuurtjes. Door de oplossingen die zij kiezen te analyseren, kun je vaststellen of iemand een beelddenker of taaldenker is.' De cursisten doen het spel zelf ook. Sabine: 'Grappig, ik kwam erachter dat ik een beelddenker ben. Ik begreep meteen waarom ik bepaalde dingen in mijn leven lastig had gevonden. Dat is wel zo bij de cursus, het is soms ook best persoonlijk.

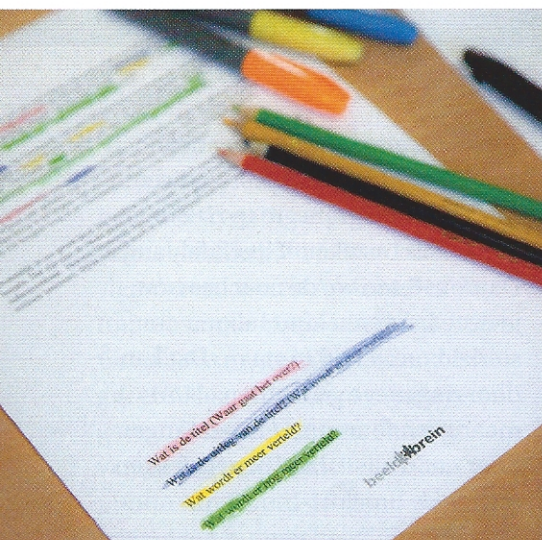
Je onderzoekt hoe je denkt en hoe anderen denken. In mijn hoofd kwamen al mijn leerlingen voorbij. Een andere cursist verzuchtte: "Nu snap ik eindelijk met wat voor man ik getrouwd ben!" Gelukkig werkt Anneke alleen met kleine groepen en is de sfeer warm. Zo zijn er geen drempels om jezelf te laten zien of vragen te stellen. Ze is gedreven en neemt genoeg tijd voor je.'

In de klas

Sabine is door de cursus zo enthousiast geworden dat ze nu een dag per week haar eigen praktijk heeft. Ook voor de klas houdt ze rekening met beelddenkers. 'Ik vraag niet meer alleen: "Wat betekent dit woord?" maar ook: "Wat zie je voor je bij dit woord?" Zo laat ik de kinderen hun eigen gepersonaliseerde werk-

woordschema maken. Ze voegen plaatjes toe voor het woord *persoonsvorm*. Voor de een is dat een smiley, voor de ander een poppetje met een driehoek. Je merkt dat ze nu sneller het schema kunnen toepassen.'

Den Helder lag voor haar niet bepaald om de hoek. Was het die vier uur per enkele reis waard? Sabine: 'Ja, want in mijn eigen buurt kan ik wel leren over hersenvriendelijk leren, maar dat gaat vooral over het uitbreiden van de werkvormen. Beelddenken gaat verder. Het gaat erom dat je het ook herkent in het rijtje dyscalculie, dyslexie, enzovoort. Als je het kunt signaleren, kun je verdere leerproblemen bij deze kinderen voorkomen. Beelddenken zou daarom als begrip in het standaardpakket van elke leerkracht moeten zitten. ✿

Sabine Filipse laat kinderen hun eigen gepersonaliseerde werkwoordschema (met afbeeldingen) maken.

Meer weten?

Bureau Bezem geeft cursussen op basis van individuele inschrijving. Op verzoek kan ook op locatie een teamscholing of workshop gegeven worden. www.beeldenbrein.nl

Sabine Flipse begeleidt kinderen met leer- en gedragproblemen in haar eigen praktijk. www.uniqtalent.nl